

KÜL TİGİN

-KILIÇLARIN GÜNÜ-

HASAN ERDEM

☒ ☑ ☐ ☒ / otukennesriyat

YAYIN NU: 2259

EDEBİ ESERLER: 1152

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI

SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-876-6

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: Ayşegül Büşra Paksoy

Kapak Tasarımı: Ötügen

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Baskı: Çınar Matbaacılık ve Yayın Sanayii Ticaret Ltd Şti
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Ata Han Nu: 34 K: 5
Bağcılar-İstanbul
Tel: (0212) 628 96 00
Sertifika Nu: 45103

Kitabın bütün yayın hakları Ötügen Nesriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği
akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya
tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya
edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Hasan Erdem: 1961 yılında Tekirdağ'ın Hayrabolu ilçesi Kutluguin köyünde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Eskişehir'de tamamladı. Askerlik görevinin ardından Bursa'da otomotiv sektöründe üretim yapan bir firmada 25 yıl güvenlik şefi olarak çalıştı ve 2008 yılında emekli oldu. Hâlen Bursa'da yaşayan yazar, emekliliğin ardından yıllardır üzerinde çalıştığı tarihî roman yazımına yöneldi. Bilhassa Balkanlardaki Türk akıncılarını konu edinen romanları geniş kitleler tarafından beğenilerek okunmaktadır.

Yazar; "2021 yılı Ayvaz Gökdemir, Türk Ocakları Edebiyat Armağanı"na layık görülmüş; kitapları hakkında lisans, yüksek lisans tezleri ve araştırma projeleri yapılmıştır.

Eserleri:

- *Kızıl Atın Süvarisi*, Ötüken Neşriyat, 2014 (5. Baskı)
- *Şar Dağının Kurtları*, Ötüken Neşriyat, 2015 (3. Baskı)
- *Otranto 1480 Mahşerin Son Atlısı*, Ötüken Neşriyat, 2016 (3. Baskı)
- *Argos Kalesi*, Ötüken Neşriyat, 2017 (3. Baskı)
- *Balkan Şahini*, Ötüken Neşriyat, 2017 (3. Baskı)
- *Atilla'nın Kalkanı*, Ötüken Neşriyat, 2017 (3. Baskı)
- *Atilla'nın Kargısı*, Ötüken Neşriyat, 2018 (2. Baskı)
- *Atilla'nın Kamçısı*, Ötüken Neşriyat, 2019
- *Tarihimizden Hikâyeler*, Ötüken Neşriyat, 2019 (2. Baskı)
- *Tarihimizden Hikâyeler-Bozkurt*, Ötüken Neşriyat, 2020 (2. Baskı)
- *Tarihimizden Hikâyeler-Işık Çalan Oklar*, Ötüken Neşriyat, 2020 (2. Baskı)
- *Malkoçoğlu*, Ötüken Neşriyat, 2021 (2. Baskı)
- *Bursa'nın Kahramanları*, Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2022
- *Kurtuluş Savaşı Hikâyeleri*, Ötüken Neşriyat, 2022 (2. Baskı)
- *Ath Han'ın Oğulları*, Ötüken Neşriyat, 2023
- *Selçuklu Hikâyeleri*, Ötüken Neşriyat, 2025

İki kılıç bir kına sığmaz.

Türk Atasözü

Kansu

MS 700, Temmuz

Gün ortasıydı. Parlak temmuz güneşi bir tepsi kadar düz ovanın üstüne cömertçe altın ışıklarını saçarken, Kapgan Kağan'ın savaş alanını izleyen çekik gözlerinde güneş kadar kızgın parıltılar belirmişti.

Sayıcı üstün kuvvetler karşısında gerilemeye başlayan Gök Türk ordusu bir anda paramparça olmuş, yüzgeri eden Gök Türk birliklerinin askerleri birbirinden kopmuş, herkes can kaygısına düşmüştü.

Düşmanın karşısından kaçmaya başlayan Türk atlarının ve onları kovalayan Çin atlarının demir nalları taşlık araziden kıvılcımlar koparıyordu.

Komutanlığını Askerî Vali Vei Yuang'ın yaptığı Çin ordusu karşısında Gök Türk ordusundaki bazı tümenlerin er meydanından panik hâlinde kaçışını kızgın bakışlarıyla izleyen Kapgan Kağan daha fazla dayanamadı ve gösterişli kılıcını kınından sıyırdıktan sonra yağız atını acımasızca topukladı. Kurt başlı Göksancağı taşıyan tuğcu da kağanın peşine takıldı.

Maiyetindekileri arkasında bırakıp bulunduğu tepenin yamacına bir atmaca süzülüşü ile inen Kapgan Kağan, inatla dövüşmeye devam edenlerin aksine tatlı canlarını düşünerek er meydanından savuşan askerlerinin yolunu

kapattı ve çifte su verilmiş kılıcını havaya kaldırdıktan sonra da bir aslan gibi kükredi:

- Kandaşlarımız çelikten bir çemberin içinde ölüm kalm savaşı verirken sizler nereye kaçıyorsunuz? Türk bahadırılarının Çinlilerin karşısında sendelediği, korkup kaçtığı nerede görülmüştür? Siz Türk erlerisiniz. İsterseniz başı bulutlara değen dağları bile yırtar, yüksek tepelerini birbirinden ayırırsınız! Kaçarak, kurt yuvasına tilkilerin girmesine izin mi vereceksiniz? Bu sizin yaptığınıza ihanet derler. Gökkurtlarım, geri dönün! Can alıp can verin ve Çinlilere haddini bildirin ya da gözümün önünden kaybolup obalarınıza kadar at sürün, evdeşlerinizin etekleri altına saklanın. İyi gizlenin ki, arkanızdan gelen Çinliler sizi bulamasın, pek kıymetli canınızı alamasın. Ama ben Çin belasını defedip geri döndüğümde her birinizin solugunu kesecek, düşmandan kaçmanın bedelini size fena ödeteceğim.

Yüzü al al olmuş, gözleri alev alev; gür sesi ateş gibi Kapgan Kağan “Törelerimize göre cenkten beri duran tamuya uçacak.” diyerek susunca utanca boğulan askerler geri dönüp düşmanla vuruşmaya devam eden kandaşlarının yardımına koştular.

Geniş ovada çarpışmalar sürerken sol kolundaki kalkanı güneş gibi parlayan, düşman bedenlerini doğrayan enli kılıcı şimşek gibi çakan İstemi Kağan’ın torunu, İlteriş Kutluk Kağan’ın oğlu Bilge Tigin, düşmanla amansızca vuruşurken, bir taraftan da endişeli bakışları ile savaş alanını tarıyor; itaat bilmez, öfkeli bir tabiatı olan kardeşi Kül Tigin’i arıyordu.

Boğucu havada hayvan teri ve kan kokusu vardı. Çin birliklerinin içine doğru yağız atını süren ve karşısına çıkanları yıkıp geçen Kül Tigin’in kara gözleri, er meydanaından kaçan kandaşlarını görünce besbeter kararmıştı. Kaçanlardan bakışlarını ayırıp gözlerini Askerî Vali Vei

Yuang'ın sancağına diken Kül Tigin etrafı boşalınca sağrısı köpük içindeki atının başını çevirdi; yanında kılıç savuran Aktogay ve Tulga'ya doğru döndü.

- Ağalarım, yılanın kafasını kesebilirsek kuyruğundan korkmamıza gerek kalmayacak. Savaşçılarımızla birlikte sancağa doğru ilerleyecek ve hedefimiz olan Vali Yuang'a ulaşana kadar da durmayacağız.

Daha on altı yaşındaki Kül Tigin'i emeklemeye başladığı günden beri gölgesi gibi takip eden, Kül Tigin'e at binmeyi, kılıç savurmayı öğreten Aktogay ve Tulga "Sen buyur, biz Kızıl Tamu'ya at sürelim, başbuğ!" diye haykırdılar.

Doru aygırının başını çeviren ve gök kubbede yankılar yapan bir nara atan Kül Tigin, ışıltılar saçan kanlı kılıcını başının üstünde çevirerek ileri atıldı. Ölü ve yaralıların üzerinden şimşek gibi geçti ve Vali Yuang'ın etrafını saran Çinli savaşçıların üzerine yöneldi. Muazzam kalabalığın arasında, yalnız Kül Tigin'in havaya kalkıp inen kılıcı görünüyordu.

Bir ölüm fırtınası gibi üzerine gelen Türk atlılarından bakışlarını ayıramayan Vali Yuang yanı başında buyruk bekleyen sevgili yeğeni kumandan Ong'a doğru döndü.

- Komutan ve sancak düşerse ordu da düşer. Gidin ve sancağımıza göz diken şu pervasız kurtların gözlerini oyun, pençelerini kırın.

Uzun kır bıyıklı, korkunç yüzlü Yuang'ın buyruğunu ikiletmeyen koruma birliği kumandanı Ong, seçme savaşçılarını etrafında toplayıp kendisine pek güvenen dayısının önünde etten ve demirden bir çember oluşturduktan sonra atını ileri sürdü.

Dağılan birliklerini itaat altına alıp düzene sokan Kaplan Kağan'ın bizzat savaşa katılmasıyla bozulan moralleri düzelen Gök Türk süvarileri rüzgâr gibi esmeye, şimşek gibi çakmaya başlamıştı.

Ölüm saçan Türk pusatlarının hedefi olmak istemeyen Çinliler geriliyor; yağız yüzleri güneşten yanmış Gök Türk savaşçılarının amansız saldırıları sürüyor; sert komutlar, acı çığlıklar kulaklarda patlıyor; tunç yürekli Kül Tigin ve gözü pek yoldaşları adım adım Vali Yuang'a doğru sokuluyordu.

Kuzgun kanadından daha kara gözleri alevler saçan Kül Tigin karşısına çıkanları vurup kırıp dağıtarak ilerlerken önünü taş suratlı kumandan Ong ve iri kıyım savaşçıları kesti. Sarsılmaz bir soğukkanlılığa, benzersiz bir cesarete sahip genç Kül Tigin gerilemek yerine atını ileri sürdü; yoldaşları da tereddütsüz onu takip ettiler.

Yağız atlarından ter boşanan Gök Türk savaşçılarının korkunç bir beceriyle kullandıkları pusatları Çin askerlerinin bedenlerini deliyor, kesiyor, dört bir yana kanlar savruluyordu. Korkunç bir hızla ilerleyen Kül Tigin ve buyruğundaki savaşçıların, kendi koruma birliğini geriletmeye başladığını gören Vali Yuang'ın sarı teni daha da sararmaya başlamıştı. Yuang keskin gözleriyle savaş alanını hızlıca taradı. Savaşın gidişatı tersine dönmüş, Çin ordusunun birlikleri dağılmış, binlerce hırslı elin savurduğu Türk kılıçları her tarafa uzanmaya başlamıştı.

Yaşlı yüreği çaresizlik içinde çırpınan, çiçek bozuğu yüzü öfkeyle kasılan Vali Yuang maiyetinde bulunan subaylarına doğru döndü.

- Ricat borularını çaldırın ve yeğenimi derhal savaş alanından sağ ve sağlam olarak çıkarın. Geri çekilmeyi destekleyecek süvari birliklerini de ileri gönderin. Görünen o ki, biz bu savaşı kaybettik.

Borular çalmaya başladığında Kül Tigin atının başını çevirdi, askerlerine emirler yağdıran Ong'un üzerine yöneldi ama kendisini bir kargı ormanı karşıladı. Sivri uçlu kargı ormanına aldırmayan Kül Tigin atını topukladı. Avını yakalamaya kararlı olan genç savaşçının atının bedenine

onlarca kargı birden saplandı. Acıdan çılgına dönen yaralı at kişneyerek dört bir yana çifteler savurarak etrafını dağıttıktan sonra kanlar içinde yere yuvarlandı. Düştüğü yerden tavşan gibi sıçrayıp doğrulan Kül Tigin çıkan karğasadan faydalanıp bir panter gibi ileri atıldı. Atının başını çevirmeye çalışan kumandan Ong'u bacağından yakaladı ve var gücüyle asıldı. Ricat borularını duyunca geri çekilmeye hazırlanan kumandan Ong daha ne olduğunu anlamadan atının üstünden yere düştü. Çok sert düşen Ong sersemlemiş, atı ise bir ok gibi ileri atılıp Çinli süvarilerin arasına dalmış, havaya kalkan toz bulutlarından göz gözü görmez olmuştu. Ong'un attığı çığlığı duyan bir Çin süvarisi, çelik pençeleriyle yerdeki düşmanına yapışan Kül Tigin'in arkasına sokulup kılıcını kaldırdı. Kül Tigin'in geniş sırtını hedef alan kılıç aşağı inmeden Bilge Tigin yetiştirdi. Kürk pelerini ve börtünden taşan saçları rüzgârda savrulan Bilge Tigin'in savurduğu kılıç Çinlinin boynuna öyle bir hızla indi ki, baş bir tarafa gövde bir tarafa yuvarlandı.

Esirini yerden kaldıran kardeşinin yanına atını süren Bilge Tigin, sevgi dolu, içten gözleriyle kardeşini okşadı.

- Aklını Ötüken'de mi bıraktın sen? Sana gölgemden ayrılmamanı buyurmuştum! Tabii her zamanki gibi sözümü çiğnedin. Seni cezalandırmam, canını çıkarana kadar kırbaçlamam gerekir fakat görüyorum ki büyük bir av yakalamışsın! Alkış sana genç bahadır. Gök Tengri gücüne güç katsın!

Vali Yuang'ın özel koruma birliğinin askerleri, kumandanlarını kurtarmak için Kül Tigin ve Bilge Tigin'in üzerine at sürerken, Aktogay ve Tulga'nın savaşçıları onların yollarını kapatıp hücumla geçtiler.

Atından yere atlayan Bilge Tigin, boğa gibi güçlü bir bedene sahip esirinin boynuna kılıcını dayayan kardeşine doğru ilerledi. Kül Tigin küçüklüğünden beri kendisini koruyup kollamak için çırpınan ama pek sık da paylayan,

canından çok sevdiği ağabeyine gülümsedi. Ter, köpük, kan içindeki atından yere inen Bilge Tigin kardeşinin geniş sırtını okşadı.

- Süslü urbarları toza bulanmış esirine sor bakalım, Çin ordusundaki görevi ne imiş?

Yüzüne sıçrayan kanları yalmasının yeni ile silen Kül Tigin bir Çinli kadar iyi Çince konuşan ağabeyinin gözlerinin içine dimdik baktı.

- Uğraş alanında bile beni sınıyorsun ağabey. Soracağınızı sen sorsana.

- Uzun yıllar Çinlilerin esiri olarak yaşayan ihtiyar Bugun'un derslerinde hep dalga geçtin. Merak ediyorum, bakalım Çinceyi derdini anlatabilecek kadar öğrenebilmiş misin?

İki kardeş atışırken korkudan sarı yüzü bembeyaz kesilen, gözbebeklerinde donup kalmış bir dehşet bulunan Ong'un titreyen dudakları aralandı.

- Ben, Vali Vei Yuang'ın ablasının oğluyum. Şu yaşına kadar çocuğu olmayan Vali beni öz evladı gibi sever. Bana iyi davranırsanız, yaşlı dayım beni kurtarmak için size sandıklar dolusu altın, top top ipek kumaşlar verecektir.

Kumandan Ong'un Türkçe konuşması iki kardeşi de şaşkınlığa düşürmüştü. Dayanamayan Bilge Tigin "Sen dilimizi nereden öğrendin?" diye sordu.

- Dil öğrenme konusunda üzerime yoktur. Dilinizi Çin'deki Türk esirlerden öğrendim.

Savaş sona ermiş, büyük bir bozguna uğrayan ve ağır kayıplar veren Çin ordusunun kılıç artıkları tozu dumana katarak geniş ovadın kaçmaya başlamıştı.

Gök Türk savaşçıları doludizgin kaçan düşmanlarının ardından zafer naraları atarken yırcılar kıl kopuzlarını çalmaya ve galip gelen ordunun savaşçıları coşturmaya başladılar.

Daha on altı yaşında iken büyük bir savaşa katılan,

bıyıkları bile terlememiş Kül Tigin, ilk uğraşında Çin ordusunun başkumandanının yeğenini canlı yakalayıp kendi eliyle amcası Kapgan Kağan'a teslim edince ordu içinde adı bir anda yayılmıştı.

Keçe çadırın önünde hilal şeklinde sıralanıp diz çökmüş oturan, yaşları yedi ile on arasındaki on dört çocuğun karşısındaki boş tabureye çöken ihtiyar Bugu, çukura kaçmış gözlerini çocuklara dikti, boğazını temizleyip konuşmaya başladı.

- Balalarım! Buğday öğütülünce, insan ise eğitilince kıymet kazanır. Sınırlarımız dışında ve içinde yaşayan bu-
dunların dillerini öğrenmeniz de sayısız fayda vardır. En büyük yağlarımız Çinlilerin dillerini öğrenesiniz diye onca çocuğun arasından sizleri tek tek seçtim ama bu ilk dersinizde size acunun nasıl yaratıldığını anlatacağım. Balalar, üzerinde gezip dolaştığımız acunda her şeyden önce sadece su vardı. Bu koca acunda yer, ay, gök, güneş ise yoktu. Sadece Tanrı Kayra Han vardı. Kayra Han'ın babası ilk Tanrı olan Gök Tengri'dir, annesi yoktur. Kayra Han, babası Gök Tengri hariç bütün her şeyin yaratıcısıdır. Günlerden bir gün yalnızlıktan sıkılan Kayra Han'a sudan gelen bir ses "Yarat!" dedi. O da kendi gibi birini yarattı ve ona "Kişi" dedi. O günden sonra ikisi de birer kara kaz gibi su üzerinde uçmaya başladılar. O sırada Kişi, yeli bulup suyu dalgalandırdı ve Kayra Han'ın yüzüne su sıçrattı. Bunu yapınca da kendisinin Tanrı'dan güçlü olduğunu sandı; Kayra Han'dan çok daha yükseklerde uçmak istedi. Ama uçamadığı gibi suya düşüp dibe kadar da battı. Boğulacağını anlayınca "Bana yardım et!" diye bağırıp Kayra Han'dan yardım istedi. Tanrı Kayra Han izin verdi, Kişi su yüzüne boğulmadan çıktı. Sonra Tanrı, "Sağlam bir taş olsun!"

dedi. Suyun dibinden büyük bir taş yükseldi. Kayra Han ile Kişi, bu taşın üzerine yan yana oturdular. Kayra Han, Kişi'ye "Hemen suya dal, suyun dibinden toprak çıkar ve bana getir." diye buyruk verdi. Kişi, suyun dibinden avuçlarıyla çıkardığı toprağı Kayra Han'a götürdü. Kayra Han, Kişi'nin getirdiğı toprağı suyun üzerine serpti ve "Yer olsun!" diye buyurdu. Buyruk hemen yerine geldi, böylece yeryüzü yaratıldı. Kayra Han, yine Kişi'ye "Suya dal, suyun dibindeki topraktan al ve gel." diye buyruk verdi. Kişi, suya daldığında, "Bu kez kendim için de bir miktar toprak alayım." diye düşündü. İki avucuna da toprak doldurdu; bir avucundakini Kayra Han'dan gizlemek için ağzına attı. Dileğı, Kayra Han'dan gizli kendine göre bir yer yaratmaktı. Avucundaki toprağı getirip Kayra Han'a uzattı. Kayra Han, toprağı suyun üzerine serpip genişlemesini buyurdu. Kayra Han'ın suya serptiğı toprak gibi, Kişi'nin ağzındaki toprak da aynı anda büyüyüp genişlemeye başladı. Soluğu kesilen Kişi korktu; korkuyla oradan kaçmaya başladı. Ancak, nereye kaçsa yanı başında Tanrı Kayra Han'ın varlığını hissediyor, ondan bir türlü kurtulamıyordu. Çaresiz kaldı, Tanrı'ya yalvarmaya başladı: "Tanrı! Gerçek Tanrı! Bana yardım et." Kayra Han, Kişi'ye "Ağzındaki toprağı ne için sakladın?" diye sordu. Kişi, "Kendime yer yaratmak için saklamıştım." diye yanıt verdi. Kayra Han da "Öyleyse ağzındaki toprağı at ve kurtul." dedi. Kişi'nin ağzındaki toprak yere dökülürken küçük küçük tepeler oluştu. Kayra Han, "Artık sen günahlı oldun, bana karşı geldin. Kötülük düşündün. Bundan sonra sana uyanlar, senin gibi kötülük düşünenler senin gibi kötü kişi olacaklar; bana uyanlar ise iyi ve pak kişiler olacak, güneş ve aydınlık yüzü görecekler. Bundan sonra senin adın Erlik olsun. Günahlarını benden saklayanlar senin adamın, günahlarını senden saklayanlar benim adamım olsun." dedi.

Soluklanmak için sözlerine ara veren kocamış Bugu,

karşısında oturan çocukların yüzlerini tek tek inceledikten sonra gördüklerinden memnun kalmış gibi gülümse-di. Her zaman, her yerde yaramazlık yapmaktan geri durmayan çocuklar tepeden tırnağa kulak kesilmiş, yeniden söze girmesini bekliyordu.

- Yeryüzünde, dalsız budaksız bir ağaç yeşerdi. Kayra Han, bu dalsız budaksız ağaçtan hoşlanmadı. “Dalları, yaprakları olmayan ağaca bakmak hiç güzel değil. Bu ağacın dokuz dalı olsun.” dedi. Dalsız budaksız ağaç bir-den dokuz dallı oldu. Kayra Han, dokuz dalın her birinin kökünden dokuz kişi türesin; bunlar dokuz millet olsun! dedi. Erlik, bunlar olup biterken büyük bir gürültü duydu. Kayra Han’a dönüp gürültünün nedenini sordu. Kayra Han “Ben bir hakanım, sen de kendince bir hakansın. İşiti-tiğin gürültüyü yapanlar benim insanlarımdır!” dedi. Erlik, Kayra Han’dan bu insanları kendisine vermesini istedi. Kayra Han, “Olmaz! Olamaz! Sen git ve kendi işine bak!” dedi. Erlik’in canı fena sıkılmıştı. “Hele bir gidip şu insan-ları göreyim.” diye mırıldanarak kalabalığın yanına vardı. Orada insanlardan başka yaban hayvanları, kuşlar ve daha nice yaratık vardı. Erlik, “Kayra Han bunları nasıl yarattı acaba? Bunlar ne yer, ne içerler?” diye düşündü. O düşü-nürken, insanlar ağacın yemişlerinden yemeye başlamış-lardı. Erlik baktı ki, insanlar ağacın yalnızca bir yanındaki yemişleri yiyorlar, öte yandakilere ellerini sürmüyorlar. Yanına sokulduğu insanlara bunun nedenini sordu. İnsan-lar, şu yanıtı verdiler: “Tanrı bize o yandaki yemişlerden yemeği yasakladı. Biz yalnızca Tanrı’nın izin verdiği, ağa-cın gündeğusundaki yemişlerden yiyoruz. Şu gördüğün yılan ile köpek, yandaki yasak yemişleri yemememiz için bekçilik ediyor.” dediler. Bu yanıt, Erlik’i pek sevindirdi. Erlik, insanlardan Doğanay adındaki erkeğe yaklaştı. Ona “Kayra Han size yalan söylemiş. Asıl, yasakladığı yemişler-den yemeniz gerekir. Onlar daha tatlıdır. Bir deneyin, pek